

המוסד לביטוח לאומי
מינהל המחקר והתכנון

עובדות ומספרים: דף מידע 1

אזרחים נפגעי פעולות איבה

מאת שולי בר

אייר התשס"ז, אפריל 2007

אזרחים נפגעי פעולות איבה

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה נחקק בידי ממשלת ישראל במטרה להבטיח את התנאים הסוציאליים של נפגעי פעולות איבה ובני משפחותיהם. התגמולים לפי חוק זה (ולפי התקנות הנלוות אליו) משולמים בידי המוסד לביטוח לאומי וממומנים בידי אוצר המדינה. הזכויות וההטבות הניתנות לנפגעי פעולות איבה מבוססות על הזכויות והשירותים המוקנים לחיילי צה"ל ולמשפחות השכולות שבטיפול משרד הביטחון, אולם בשונה מאוכלוסיית הנפגעים שאליהם מתייחסים חוק הנכים וחוק משפחות החיילים, עם נפגעי איבה נמנים גם ילדים, קשישים ואמהות לילדים, ופעולת איבה יכולה גם לפגוע בכמה מבני משפחה אחת. לקבוצות אלו לעתים אין מענה הולם בדין הקיים במשרד הביטחון, דבר המחייב היערכות מיוחדת של המוסד לביטוח לאומי.

הטיפול הראשוני בנפגעי פעולות איבה – בשונה מגמלאות אחרות שמשלם המוסד לביטוח לאומי, שבהן תהליכים נפתחים עם הגשת תביעה על ידי מבוטח, כשמדובר בפיגועי איבה המוניים היוזמה באה לעתים מצד המוסד, לאחר אימות ותיאום עם מטה המשטרה והרשות המאשרת. הקשר עם המשפחות השכולות מתמקד תחילה בהסדרי הלוויה, הסדרי תחבורה למלווים, החזרי הוצאות, מענקים, ביקור בבית האבלים ומתן תמיכה נפשית.

מספר אירועי איבה שאושרו בידי הרשות המאשרת ומספר נפגעי איבה לפי שנים, 2006-1947

שנת פגיעה	מספר אירועים	מספר נפגעים	
		סך הכול	פצועים
סך הכול	2,989	18,477	16,825
1957-1947	144	200	155
1976-1958	350	665	474
1993-1977	680	1,204	862
1998-1994	607	2,027	1,837
1999	53	144	137
2000	189	490	465
2001	304	2,094	1,918
2002	183	3,210	2,907
2003	124	1,340	1,186
2004	132	937	851
2005	88	654	607
2006	132	5,505	5,423
הרוגים			1,652

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

פעולות איבה אירעו בכל שנות קיום המדינה, אך הן היו שונות באופיין ובהיקפן במהלך השנים. בתקופת מלחמת העצמאות (1948), נפגעו אזרחים רבים. בשנים הבאות, עד מלחמת ששת הימים, הפעילות אופיינה בחדירות ם של "פדאינים" והיה מספר קטן יחסית של פעולות איבה. החל במחצית השנייה של שנות התשעים ועד 2002, לרבות תקופת האינתיפאדה השנייה שהחלה בספטמבר 2000, הגיע מספר פעולות האיבה וחומרתן לשיא, הן מבחינת מספר האירועים והנפגעים, והן מבחינת תופעת הפיגועים ההמוניים. בשנת 2006 חלה עלייה תלולה בעיקר במספר הפצועים, כתוצאה ממלחמת לבנון השנייה.

בשנת 2006 שילם המוסד לביטוח לאומי סכום של כ- 360 מיליון ₪ לנפגעי איבה. תשלומים אלה היו תשלומי גמלאות בכסף או בעין (שירותים) לאזרחים שנפגעו בפעולות איבה (מאז קום המדינה) ולבני משפחותיהם של מי שנספו בפעולות כאלה.

הטיפול בנפגעי איבה אינו מוגבל בזמן. הנפגעים או בני משפחותיהם יכולים לפנות למוסד לביטוח לאומי בכל מהלך חייהם ובכל בעיה שמתעוררת.

בשלב הראשון הסמוך לפגיעה מקבלים הנפגעים **טיפול רפואי**. טיפול זה ניתן באמצעות השירותים רפואיים המוסמכים של המדינה (בתי חולים וקופות החולים), והוא כולל ריפוי, בדיקות, טיפול פסיכיאטרי ופסיכולוגי, אשפוז (כולל אשפוז סיעודי), תרופות, החלמה, שיקום רפואי, אספקת מכשירים ותיקונים והחזר הוצאות הנובעות במישרין מהטיפול הרפואי.

מי שנמנע ממנו לעבוד או לתפקד עקב קבלת טיפול רפואי, זכאי ל**תגמול טיפול רפואי** כלומר פיצוי כספי קצר מועד בתקופת הטיפול, עד להחלמה או קביעת הנכות בידי ועדה רפואית.

מי שהפגיעה הותירה בו נכות, לצמיתות או באופן זמני, זכאי ל**תגמולי נכות**. דרגת הנכות נקבעת בידי ועדה רפואית עצמאית בהחלטותיה. דרגת נכות של 20% לפחות מזכה בתגמול נכות חודשי ואילו דרגת נכות צמיתה של 10%-19%, מזכה במענק נכות חד-פעמי. (עד שנת 1996 נכים בדרגות 10%-19% קיבלו תגמול חודשי). בנוסף, יכולות להשתלם הטבות (חד-פעמיות או חודשיות) כדי לסייע במצבים מיוחדים: עזרת הזולת, דמי ניידות וכד'. נוסף על התגמולים הרגילים משולמות

תוספות מיוחדות לקבוצות מסוימות, כמו תוספת תגמול לנכים קשים ותוספת תגמול למבוגרים, וכן תגמולים שהזכאות להם ורמתם נקבעות לפי דרגת הנכות, כושר ההשתכרות ופוטנציאל השיקום של הנכה, כמו תגמול לנכה נצרך, תגמול לנכה מחוסר פרנסה ותגמול בעבור נכה איבה שנפטר.

בדצמבר 2006 קיבלו 3,148 נפגעי איבה תגמולי נכות, מתוכם כ-700 נכים שדרגת נכותם 10%-19% שקיבלו מענק חד-פעמי.

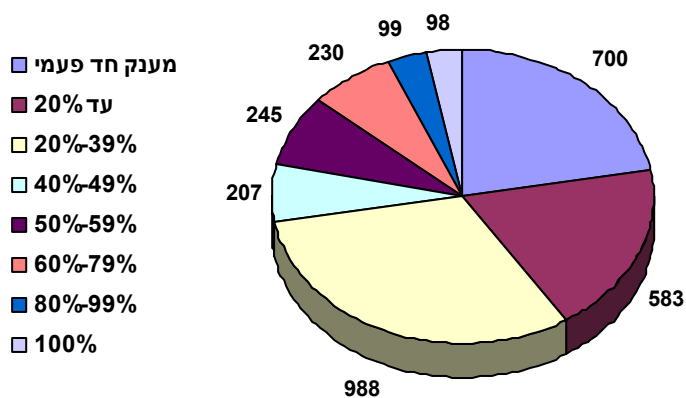
נכים נפגעי איבה שקיבלו תגמולים, לפי מין ולפי גיל בעת הפגיעה, דצמבר 2006

הגיל בעת הפגיעה	סך הכול	גברים	נשים
סך הכול	3,148	1,731	1,417
עד 19	780	442	338
20 - 29	689	402	287
30 - 44	829	449	380
45 - 64	694	354	340
+65	156	84	72

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

נכים נפגעי איבה לפי דרגת הנכות, דצמבר 2006

בנוסף לתגמולים החודשיים, נפגעי איבה זכאים גם לשיקום מקצועי וכלכלי אשר נועד לסייע בשיקומו של נכה שאין לו מקצוע או שהוא זקוק להסבה מקצועית עקב נכותו או בעקבות צמצומים במקום עבודתו.

בני משפחה (אלמן/ה, יתומים והורים שכולים) של מי שנספו בפגיעת איבה זכאים לתגמול לתלויים. בני המשפחה זכאים אף לשיקום ולמענקים לכיסוי הוצאות מיוחדות בהתאם לצרכים המתעוררים. בדצמבר 2006 קיבלו תשלום 1,896 משפחות של 1,454 נספים בפעולות איבה.

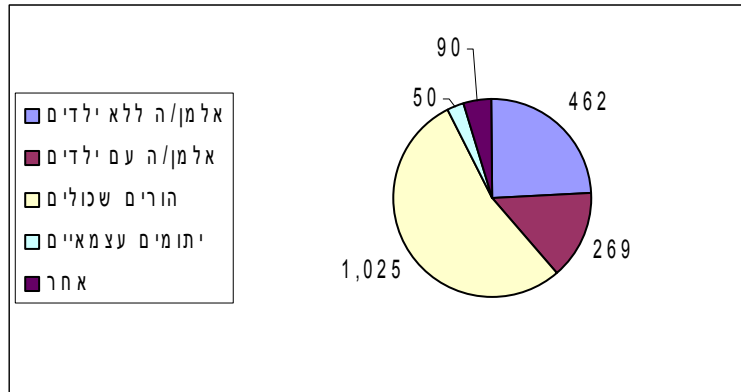
הנספים בפעולות איבה שבגינם שולמו תגמולים, לפי מין וגיל בעת הפגיעה, דצמבר 2006

גיל בעת הפגיעה	סך הכול	גברים	נשים
סך הכול	1,454	978	476
עד 18	269	139	130
19 - 29	312	194	118
30 - 49	516	392	124
50 - 64	241	167	74
+ 65	107	80	27
לא ידוע	9	6	3

מינהל המחקר והתכנון

המוסד לביטוח לאומי

משפחות נספים שקיבלו תגמול לפי הרכב התלויים, דצמבר 2006

בשנת 2006, במהלך מלחמת לבנון השנייה מ-12 ביולי ועד 19 לאוגוסט, נספו בפעולות איבה 57 אזרחים ונפצעו 5,091. מבין הפצועים: 34 במצב קשה, 86 במצב בינוני, 59% פצועים קל וכ-38% עם פגיעה נפשית והלם ללא פגיעה פיזית. בנוסף גרם המצב ל-8 התקפי לב ולהתפרצויות של

מחלות. מתוך 39 ימי הלחימה, ב-35 ימים נפלו קטיושות, נורו קטיושות ונשמעו אזעקות. כל אחד מימים אלו נספר כארוע איבה נפרד.

מקור הנתונים העיקרי על פגיעות איבה באזרחים ועל מצבם הרפואי הוא בתי החולים. יותר משליש האזרחים פצועי מלחמת לבנון השנייה היו בעלי פגיעה נפשית או הלם והגעתם לבתי החולים פקקה את חדרי המיון. במהלך המלחמה הוקמו מרכזי חרדה בשם "חוסן" להתערבות בטרומה ואסון המוני – בקרית אתא, כרמיאל, מעלות, טבריה, בקיבוץ לוחמי הגטאות ובמג'אר. ישנה תמימות דעים מקצועית אשר לחשיבות של טיפול מיידי בנפגעי חרדה, אחרת עלולים להתפתח אצלם תסמינים של פוסט טראומה. מרכזי "חוסן" הוקמו על בסיס ההכרה שהדרך הטובה ביותר להפחית את מספר הנפגעים בגין אסונות המוניים ולשקם במהירות קהילות היא באמצעות הכשרת מערכות הקהילה בטיפול באדם כדי שיכינו אזרחים להתמודד עם השלכות האסון.